

ارزیابی نقش هوش هیجانی مدیران بر اجرای اقتصاد مقاومتی در

سازمان‌های دولتی

رسول رنجبریان^۱، عادل جهانبخشی^۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۱۱/۰۸

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۰۴/۱۹

چکیده

مطالعه حاضر با هدف بررسی نقش هوش هیجانی مدیران بر تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی در سازمان‌های دولتی شهرستان شاهین‌دژ انجام گرفت. مطالعه حاضر از نظر هدف کاربردی، از نظر شیوه جمع‌آوری داده‌ها توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری مورد مطالعه در این پژوهش، مدیران و معاونان ادارات دولتی شهرستان شاهین‌دژ در سال ۱۳۹۷ بوده است که تعداد آن‌ها ۱۴۵ نفر می‌باشد. برای تعیین حجم نمونه به فرمول کوکران استناد شد که ۱۰۵ نفر به روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای برای پاسخگویی انتخاب شدند. ابزار جمع‌آوری داده‌ها، از پرسشنامه‌های استاندارد هوش هیجانی شرینگ (۱۹۹۶) و اقتصاد مقاومتی فیضیان (۱۳۹۵) استفاده شد. برای تعیین روایی پرسشنامه از روش روایی صوری استفاده شد. نتایج ضریب آلفای کرونباخ برای هر دو پرسشنامه به ترتیب ۰/۹۳۹ و ۰/۹۵۷ برای تحلیل داده‌ها از آزمون چولگی و کشیدگی و رگرسیون خطی دو متغیره، رگرسیون چندگانه و t تک نمونه‌ای استفاده شد. نتایج پژوهش نشان داد مقدار ضریب همبستگی بین هوش هیجانی مدیران و اقتصاد مقاومتی برابر با ۰/۵۲۲ بود و همچنین نتایج آزمون رگرسیون خطی نشان داد که ابعاد هوش هیجانی شامل (خوداندگیزی، خودآگاهی، خودکنترلی، همدلی، مهارت اجتماعی مدیران) با تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی در ادارات دولتی شهرستان شاهین‌دژ به ترتیب برابر با ۰/۵۲۶، ۰/۴۳۲، ۰/۵۰۹، ۰/۲۹۸ و ۰/۴۲۸، تأثیر مثبت و معناداری داشت و بعد خوداندگیزی مدیران بیشترین تأثیر را بر تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی دارد.

کلید واژه‌ها: هوش هیجانی، اقتصاد مقاومتی، سازمان‌های دولتی

^۱ استادیار، گروه مدیریت، واحد شاهین‌دژ، دانشگاه آزاد اسلامی شاهین‌دژ، شاهین‌دژ، ایران

^۲ دانش آموخته کارشناسی ارشد مدیریت دولتی، واحد شاهین‌دژ، دانشگاه آزاد اسلامی شاهین‌دژ، شاهین‌دژ، ایران

ایمیل نویسنده: ranjbarian1404@gmail.com

مقدمه

در شرایط فعلی با توجه به شرایط تحریم، حفظ استقلال که یکی از اهداف اقتصاد مقاومتی است از اهمیت بالایی برخوردار است. در اقتصاد اصول امام تکیه به اقتصاد ملی است. تکیه به خودکفایی است، عدالت اقتصادی در تولید و توزیع است. دفاع از طبقات محروم است. مقابله با فرهنگ سرمایه‌داری و احترام به مالکیت است این‌ها در کنار هم امام فرهنگ ظالمانه‌ی سرمایه‌داری و احترام به مالکیت را رد می‌کند، اما احترام به مالکیت، احترام به سرمایه، احترام به کار را مورد تأکید قرار می‌دهد و همچنین هضم نشدن در اقتصاد ملی؛ این‌ها اصول امام در زمینه اقتصاد است؛ این‌ها چیزهایی است که در فرمایشات امام واضح است (مقام معظم رهبری، ۱۳۹۲). استقلال اقتصادی به‌طور خلاصه هضم نشدن در هاضمه اقتصاد جامعه جهانی است (مقام معظم رهبری، ۱۳۹۵).

اقتصاد مقاومتی روشی برای مقابله با تحریم‌ها علیه یک منطقه یا کشور تحریم شده می‌باشد. در شرایطی که صادرات و واردات هیچ کدام برای آن کشور مجاز نمی‌باشد. با نهادینه کردن فرهنگ کارآفرینی و توسعه منابع انسانی، حمایت از تولید و استفاده از ظرفیت داخلی قضاوت باعث ایجاد اشتغال‌زایی و ثروت کارآفرینی برای کشور خواهد شد، باید کار و تولید، در فرهنگ ایران نهادینه شود. از این رو مدتی است که نظریه اقتصاد مقاومتی توسط مقام معظم رهبری مطرح شده است. اقتصاد مقاومتی یک تدبیر بلندمدت برای اقتصاد کشور است؛ می‌تواند اهداف نظام جمهوری اسلامی را در زمینه‌ی مسائل اقتصادی برآورده کند (رنجبریان، ۱۳۹۷).

مقام معظم رهبری در یکی از بیانات خود فرمودند: «یک نویسنده، یک دانشمند صهیونیست [درباره‌ی] یک موشکی که آن وقت ما آزمایش کرده بودیم، در یک نشریه‌ی صهیونیستی یک چیزی نوشته بود که برای من عین مقاله را آوردند؛ نوشته بود که من با ایران دشمنم، اما در مقابل این مردی که این موشک را ساخته سر تعظیم فرود می‌آورم؛ این‌ها با وجود تحریم، با وجود این همه مشکلات، بسته‌بودن در های مرادوات علمی، با وجود همه‌ی این‌ها یک چنین شاهکاری را درست کرده‌اند؛ این قضاوت دشمنان ما است (مقام معظم رهبری، ۱۳۹۸).

اثر بخشی مدیران، اساساً به توسعه مهارت‌ها، سطح دانش، نگرش، توانایی و شایستگی‌های آن‌ها بستگی دارد. مدیران کنونی نه تنها باید در حوزه کاری خود عالی عمل کنند، بلکه باید درک بسیار خوبی نیز از تمامی حوزه‌های سازمانی داشته باشند که مستقیم و غیرمستقیم بر عملکردشان تأثیر می‌گذارد (سفیدگران، قلی پور، فقیهی و شاه‌حسینی، ۱۳۹۷). بررسی‌ها نشان داده است که گوی رقابت آینده را مدیرانی خواهند برد که بتوانند به‌طور اثربخش با منابع انسانی خود ارتباط برقرار کنند. در این زمینه هوش هیجانی یکی از مؤلفه‌هایی است که می‌تواند به میزان زیادی در روابط مدیران با اعضای سازمان نقش مهمی ایفا کند و به گفته گلمن^۱ (۱۹۹۸) شرط حتمی و اجتناب‌ناپذیر در سازمان به حساب می‌آید (استرنبرگ و واگنر، ۲۰۰۵). دانیل گلمن، هوش هیجانی را شامل توانایی‌هایی می‌داند که شخص بتواند انگیزه‌اش را حفظ نموده و در مقابل مشکلات و استیصال استقامت کرده در شرایط بحرانی و تکانش‌ها، خود را کنترل و خونسردی‌اش را حفظ نماید و با دیگران همدلی کرده و امیدوار باشد (طبری و قربانی، ۱۳۸۸). از آنجایی که افراد ممکن است باورشان درباره سازمان را بر اساس رفتارهای اعضای دیگر آن سازمان شکل دهند (طالقانی، علوی و بانکی، ۱۳۹۷، ۳۸).

اقتصاد مقاومتی موجب می‌شود در شرایط فشار روند روبه رشد اقتصادی و شکوفایی در کشور محفوظ بماند و آسیب‌پذیری آن کاهش پیدا کند. شکل‌گیری اقتصاد مقاومتی نتایج مهمی خواهد داشت که در بیانات مقام معظم رهبری به آن‌ها تصریح شده است. همچنین اقتصاد مقاومتی شرایط و الزاماتی دارد که استفاده از همه ظرفیت‌های دولتی و مردمی، تحول در شرایط اقتصاد از طریق اجرای سیاست‌های اصل ۴۴، توانمندسازی بخش خصوصی و کاهش وابستگی به نفت از جمله آن‌هاست (میلانی، ۱۳۹۴).

در سال‌های اخیر، اغلب سیاست‌گذاران و فعالان اقتصادی و عموم مردم، ابعاد نبرد اقتصادی دشمنان علیه ملت ایران را به نحو ملموسی درک کرده‌اند. هر چه زمان می‌گذرد، اهمیت طرح و مدل اقتصاد مقاومتی که رهبر معظم انقلاب مطرح کردند، بیش‌تر آشکار می‌شود. این یعنی الگو و سازمان‌دهی متفاوتی از اقتصاد ایران که باید آسیب‌پذیری بیرونی را کم‌تر و توان انعطاف درونی را بیش‌تر کند. شاید بتوان مهم‌ترین مؤلفه‌ی شناخت یک اقتصاد مقاومتی را «تداوم رشد در شرایط فشارهای بیرونی» برشمرد. اقتصاد مقاومتی کاهش وابستگی‌ها و تأکید روی مزیت‌های تولید داخلی و تلاش برای خودتکایی است. سازمان‌های دولتی در رأس پیکان متجلی نمودن رهنمودهای مقام معظم رهبری در باب اجرای منویان معظم له در زمینه اقتصاد مقاومتی هستند و با توجه به این‌که گاهی سازمان‌ها به خاطر رسیدن به اهداف سازمانی از پیش تعیین شده، نمی‌توانند به اعمال الگوی اقتصاد مقاومتی در سازمان خود اهتمام ورزند. اما سازمان‌های دولتی به فراخور خطمشی سازمانی که دارند می‌توانند بندهای بیست و چهارگانه اقتصاد مقاومتی را در سازمان خود به منصفه ظهور و اجرا گذارند که این امر اگر در تمامی سازمان‌های دولتی متجلی گردد، منجر به قالب گرفتن اقتصاد مقاومتی در تمام بطن جامعه خواهد شد.

نتایج تطبیق فرضیه تاثیرگذاری هوش هیجانی مدیران بر تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی در سازمان‌های دولتی شهرستان شاهین‌دژ و همچنین تأثیر مؤلفه‌های ۵ گانه هوش هیجانی با اقتصاد مقاومتی با پژوهش‌های صورت گرفته حاکی از این است که تاکنون پژوهشی

1. Golman

2. Sternberg, R. J., & Wagner

مشابه که بررسی تأثیر مؤلفه‌های هوش هیجانی بر تحقق اقتصاد مقاومتی صورت نگرفته است اما در باب تتبع در حوزه بررسی پژوهش‌های مدیریتی می‌توانیم به پژوهش‌های گرفته در سایر موضوعات مدیریتی با اقتصاد مقاومتی اشاره کنیم به صورتی که وکیل‌الرعا و بیدختی (۱۳۹۷)، در پژوهشی موضوع «ابعاد توانمندسازی مدیران مبتنی بر اقتصاد مقاومتی تعاونی‌های تولیدی»، را مورد بررسی قرار داده است، همچنین از پژوهش دیگری که توسط روحانی، کرامتی، و مهدی‌آبادی (۱۳۹۷) با موضوع «اقتصاد مقاومتی و کارآفرینی سازمانی با استفاده از روش تحلیل عاملی و معادلات ساختاری»، اشاره کنیم.

این پژوهش در پی آزمون فرضیاتی است که بتواند متغیر هوش هیجانی مدیران را بر اهداف اقتصاد مقاومتی در سازمان‌های دولتی بسنجد و همچنین اهمیت فزاینده نقش مدیران سازمان‌های دولتی در توسعه و پیشرفت اقتصادی کشور و پیام‌گران قدر رهبر انقلاب اسلامی در همین راستا را مورد بررسی قرار دهد.

چهارچوب نظری پژوهش

هوش هیجانی

سهم سرمایه انسانی در تحقق الگوی اقتصاد مقاومتی با در نظر گرفتن مؤلفه‌های اقتصادی و فناوری و ارتباط تنگاتنگ با ساخت‌های فرهنگی جامعه و با نتیجه‌گیری از اینکه اقتصاد مقاومتی نقشه راهی برای تحقق یک اقتصاد شکوفا و خودکفا در جهت نیل به آرمان‌های بلندمدتی است که ضمن تکیه بر توانمندی‌ها و ظرفیت درونی کشور و نگاه مبتنی بر دانش به مسائل، تعامل صحیح با جهان خارج را نیز دنبال می‌کند (خان بخشی و بستان منش، ۱۳۹۴).

هوش سازمانی در مفهوم عمومی خود نوعی توانایی ذهنی است و قابلیت‌های متنوعی مانند استدلال، برنامه‌ریزی، تحلیل مسئله، تفکر انتزاعی، استفاده از زبان و یادگیری را در بر می‌گیرد. هوش سازمانی به معنای کسب دانش و اطلاعات جامع یعنی داشتن دانشی فراگیر از همه عواملی است که بر سازمان تأثیر می‌گذارند (زرگر شوشتری، جعفری، تقی زاده هرات، ۱۳۹۸).

افرادی که از نظر هوش هیجانی بالا هستند، از نظر اجتماعی متوازن، خوش‌برخورد و بشاش هستند و در مقابل افکار نگران‌کننده یا ترس‌آور مقاومت دارند و در زمینه خدمت به مردم و یا حل مشکلات، قبول مسئولیت و برخورداری از دیدگاهی اخلاقی، ظرفیتی قابل توجه دارند، در ارتباط خود با دیگران هم‌حسی و توجه نشان می‌دهند (افشاری و فتحی، ۱۳۹۷، ۱۴۳). اغلب مدیران، برای انجام دادن کارها از مغزشان یا هوش عقلانی استفاده می‌کنند تا از قلبشان. نگرانی آن‌ها این است که همدلی و دلسوزی، آن‌ها را از نیل به هدف‌های سازمان دور می‌کند درحالی‌که یافته‌های پژوهش‌ها نشان می‌دهد برخورداری و به‌کارگیری از هوش عقلانی صرفاً بیست درصد موفقیت را به همراه دارد درحالی‌که استفاده از هوش هیجانی، ۸۰ درصد موفقیت آن‌ها را به ارمغان می‌آورد (حافظیان و عدلی، ۱۳۹۴).

پژوهش عابدی، زارع، سعیدی پور و سلطانی (۱۳۹۰) نشان داد که بین هوش هیجانی و توانمندسازی کارکنان دانشگاه پیام نور رابطه معناداری وجود دارد. نتایج پژوهش کودیر، کوکر و شولتز^۳ (۲۰۰۸) نشان می‌دهد بین هوش هیجانی و عملکرد سازمانی و همبستگی مثبت وجود دارد. نتایج تحقیقات بار - آن^۴ (۲۰۰۶)، نیز نشان می‌دهد مهارت هوش هیجانی برای موفقیت در محل کار ضروری به نظر می‌رسد (حدادنیا و شهیدی، ۱۳۹۷). در سازمان‌ها هوش هیجانی برای موفقیت شغلی ضروری است و حدود ۶۰ درصد عملکرد در تمام شغل‌ها را در برمی‌گیرد. این ویژگی به تنهایی بزرگ‌ترین عامل برای پیش‌بینی عملکرد فرد در محیط کار و قوی‌ترین نیرو برای رهبری و موفقیت است (امامی، ۱۳۹۶، ۲۱).

بار - آن (۲۰۰۶) معتقد است که هوش هیجانی را به‌عنوان مجموعه‌ای از ظرفیت‌ها، قابلیت‌ها و مهارت‌های غیر شناختی می‌داند که توانایی‌های فرد را در برخورد موفقیت‌آمیز با مقتضیات و فشارهای محیطی افزایش می‌دهند. وی هوش هیجانی را در پنج مقوله‌ی کلی تعریف می‌کند: ۱- بهره‌ی هیجانی درون شخصی شامل قاطعیت، استقلال، خودآگاهی و خودشکوفایی؛ ۲- بهره هیجانی بین شخصی شامل همدلی، مسؤلیت‌پذیری اجتماعی؛ ۳- بهره هیجانی قابلیت‌سازش یافتگی شامل انعطاف‌پذیری، آزمون واقعیت و توانایی حل مسئله؛ ۴- بهره‌ی هیجانی مدیریت‌تئیدگی شامل مهارت‌تکانه، تحمل‌تئیدگی؛ ۵- بهره‌ی هیجانی خلق عمومی شامل امیدواری و شادمانی (یارمحمدیان و شرفی راد، ۱۳۹۰، ۳۷).

تحقیقات گسترده‌ای در خصوص اختلال در هوش هیجان و اثرات آن بر کیفیت زندگی، موفقیت شغلی و تحصیلی، مقاومت در برابر استرس، سلامتی و کیفیت روابط اجتماعی و ازدواجی صورت گرفته است (مرادی، جلیلیان، کیان پور و امیری، ۱۳۹۶). همچنین تحقیقات گسترده‌ای ارتباط مثبت بین ویژگی هوش هیجان و متغیرهای مربوط به سلامت روان و ارتباط منفی هوش هیجانی با آسیب‌شناسی روانی

3. Codier, Kooker & Shoultz

4. Bar-on

را تأیید نموده است (جوزف، جین، نیومن و اوبویل^۵، ۲۰۱۵). مطالعات نشان داده است که گوی رقابت آینده را مدیرانی خواهند ربود که بتوانند به‌طور اثربخش و نتیجه‌بخش با منابع انسانی خود ارتباط برقرار کنند، در این زمینه هوش هیجانی یکی از مؤلفه‌هایی است که می‌تواند به میزان زیادی در روابط مدیران با اعضای سازمان نقش مهمی ایفا کند. در حقیقت هوش هیجانی عامل تعیین‌کننده‌ی توفیق یا عدم توفیق مدیران است (قادرآبادی، امیرکبیری و ربیعی مندجین، ۱۳۹۶).

هوش هیجانی هوش هیجانی مجموعه گسترده‌ای از مهارت‌های و خصوصیات فردی را در بر گرفته و معمولاً به آن دسته مهارت‌های درون فردی و بین فردی اطلاق می‌شود که فراتر از حوزه‌ی مشخص دانش‌های پیشین، هوشبر و مهارت‌های فنی یا حرفه‌ای است که این متغیر دارای ابعاد خودانگیزی، خودآگاهی، خودکنترلی، همدلی و مهارت‌های اجتماعی است (سبحانی نژاد، ۱۳۹۳). خود انگیزی مربوط به تمرکز هیجان‌ها برای دستیابی به اهداف با قدرت، اطمینان، توجه و خلاقیت می‌باشد. خودآگاهی محور اصلی هوش هیجانی است. توانایی کنترل لحظه به لحظه احساسات، برای بینش روان‌شناختی و درک خویشتن، اساسی است. خودکنترلی، کنترل هیجان‌ها به شیوه‌ای مناسب مهارتی است که به دنبال خودآگاهی ایجاد می‌شود. همدلی به معنی تأمل و ملاحظه احساسات دیگران می‌باشد و مهارت اجتماعی مهارت در این حیطة با توانایی مشترک در کنترل هیجان و تعامل سازگاران با دیگران همراه است (احرازی، نجفی و محمدی فر، ۱۳۹۷).

هوش هیجانی به‌عنوان عامل مهمی در قدرت سازگاری و پذیرش اجتماعی می‌تواند نقش ایفا کند. اهمیت و ضرورت توجه به این مسئله در این است که توانایی شخص برای سازگاری و چالش در زندگی و عملکرد منسجم سازمانی به قابلیت‌های هیجانی و منطقی بستگی دارد. توانش‌های هیجانی نه تنها برای تجربه‌های اجتماعی، بلکه برای تجربه‌های فردی و سازمانی نیز کارآیی دارند.

اقتصاد مقاومتی

امروزه مفهوم توسعه با شمول معنایی و مضمونی خود ابعاد گوناگون و گسترده‌ای یافته است که به‌ویژه اقتصاد، اجتماع، سیاست و فرهنگ را دربرمی‌گیرد. به دلیل در هم تنیدگی مسائل اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی در جوامع کنونی و تأثیرات متقابل آن‌ها بر یکدیگر، برتری توسعه در یک زمینه نسبت به زمینه دیگر امری مشکل و درعین حال نادرست به نظر می‌رسد. در اقتصادهای جهان، چهار مدل ایفای نقش دولت و بخش خصوصی وجود دارد که عبارت است از مدل اقتصادهای اولیه صنعتی (اروپا و آمریکا)، مدل اقتصادهای در حال گذار، مدل اقتصادهای نوظهور و نیز مدل اقتصادهای نفتی. نوع مناسب دولت و بخش خصوصی در این چهار مدل با یکدیگر است (مبینی و معمارزاده طهران، ۱۳۹۵). تجربه چند دهه اخیر نشان داده است اقتصاد ایران با توجه به ایستادگی در مقابل نظام سلطه با تکانه‌های فراوانی مانند جنگ و تحریم مواجه شده است. از سوی دیگر وابستگی شدید به نفت و درآمدهای آن مقاومت کشور را در مقابل این تکانه‌ها کاهش داده است (قویدل، فراهانی فرد و محمدی نسب، ۱۳۹۸، ۷۹۱).

مهم‌ترین نکته در بخش اقتصادی بیانیه‌ی گام دوم وجود یک طرح کلی در بافتار این نوشتار است توصیه اقتصادی بیانیه گام دوم انقلاب در دو بخش اصلی آمده است بخش اول دستاوردها و برکاتی است که در چهل سال اول انقلاب در اقتصاد به‌دست آمده است. بخش دوم عیوب و چالش‌هایی است که در چهل سال دوم با آن مواجه خواهیم بود و در نهایت مهم‌ترین راه‌حل‌ها برای عبور از این عیوب و چالش‌ها آمده است (بیانیه گام دوم انقلاب) اقتصاد مقاومتی یک نظام اقتصادی است که هماهنگ با سیاست‌های کلان سیاسی و امنیتی نظام اسلامی و برای مقاومت در برابر اقدامات تخریبی شکل بگیرد تا بتواند در برابر ضربات متعدد اقتصادی تحریم‌ها (اساساً تحریم‌ها در جوار ضعف‌های داخلی اقتصاد معنا می‌یابند و با حل ضعف داخلی، اثر تحریم هم شدیداً کاهش می‌یابد) و توطئه‌های گوناگون اقتصادی و نظام استکبار مقاومت کرده و توسعه و پیشرفت خود را ادامه دهد و روند رو به رشد همه‌جانبه خود را در ابعاد ملی، منطقه‌ای و جهانی حفظ کند (ابراهیمی ورکیانی، مینویی، فدوی و فتحی، ۱۳۹۸، ۳۵۲).

گسترش تعهدات دولت در عرصه اقتصادی، اجتماعی و تلاش برای تحقق اهدافی همچون رشد اقتصادی، ثبات قیمت‌ها، افزایش اشتغال و توزیع عادلانه درآمد، هزینه‌های دولت را با روند صعودی مواجه می‌نماید (ابراهیمیان جلودار، احمدی و ایمان خان، ۱۳۹۷). بنابراین اقتصاد مقاومتی می‌تواند یک الگوی ابدایی و نوآورانه باشد که مثل یک موجود زنده مراحل رشد را طی می‌کند. به‌ویژه اقتصاد مقاومتی در مرحله گفت‌وگو سازی، از رهگذر گفتگوهای علمی و نقادانه بهترین تبیین و معنا را پیدا می‌کند و حدود و ثغور آن مشخص می‌شود (حسین زاده بحرینی، ۱۳۹۲). همچنین اقتصاد مقاومتی، الگوی علمی مناسب با نیازهای کشور، متکی به امکانات کشور (درون‌زا)، متعامل با اقتصادهای جهانی (برون‌گرا)، اقتصادی مردمی (مردم‌بنیاد)، اقتصاد بر پایه دانش (دانش‌بنیان)، مبتنی بر تولید ثروت و افزایش ثروت ملی (عدالت محور) و همیشه باور است، که دارای انواعی همچون اقتصاد موازی، اقتصاد ترمیمی، اقتصاد دفاعی و اقتصاد الگوست، که محورهای اساسی و مهم آن، شامل حمایت از تولید ملی، سیاست‌های اصل ۴۴ قانون اساسی، توجه به نخبگان و استفاده از فناوری‌های نوین می‌شود (فرزندی اردکانی، یوسفی و عنان پور خیرآبادی، ۱۳۹۴).

5. Joseph, Jin, Newman & O'boyle,

به نظر رهبر معظم انقلاب معنای اقتصاد مقاومتی آن است که کشور اقتصادی داشته باشد که هم‌روند روبه رشد اقتصادی در آن محفوظ بماند و هم آسیب‌پذیری را کاهش دهد. یعنی وضع اقتصادی به نحوی باشد که در مقابل ترفندهای دشمنان که همیشگی و به شکل‌های مختلف خواهد بود، کمتر آسیب ببیند و اختلال پیدا کند. اقتصاد مقاومتی علاوه بر عرصه اقتصادی، عرصه‌های مختلف سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، علمی و فناوری را نیز در بر می‌گیرد (رنجبریان، ۱۳۹۶).

مطابق با سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی، مؤلفه‌های زیر را برای اقتصاد مقاومتی می‌توان برشمرد: درون‌زایی؛ این اقتصاد، باید متکی به توانمندی‌ها و منابع ملی باشد. درون‌زایی اقتصادی در نرخ کم بیکاری و نرخ بهره‌برداری زیاد از ظرفیت صنایع و کارخانه‌ها و زیرساخت‌های فیزیکی و لجستیک متبلور می‌شود. برون‌نگری؛ لازمه برون‌نگری، توسعه روابط تجاری با کشورهای مختلف با توجه به مزیت‌های نسبی و رقابتی است. بدیهی است تنوع شرکای تجاری، قدرت مانور یک کشور را هنگام مواجهه با بحران‌های داخلی و خارجی افزایش می‌دهد. گردشگری از جمله بخش‌های خدماتی است که بنیه اقتصادی را از طریق جذب گردشگران خارجی، افزایش درآمد‌های ارزی، افزایش اشتغال و رونق در خدمات وابسته نظیر حمل‌ونقل، بانکداری و هتلداری تقویت می‌کند (عاقلی و عزتی، ۱۳۹۷، ۷۱۴).

عدم وجود زیرساخت‌های مناسب اقتصادی از مشکلاتی است که می‌تواند تحقق اقتصاد مقاومتی را با مشکل مواجه سازد. بسیاری از طرح‌های اقتصادی نیمه‌کاره مانده‌اند و بنگاه‌های تولید در حالت نیمه تعطیل هستند. این مشکل باید با مدیریت جهادی برطرف گردد و باید با رونق بخشیدن به اقتصاد و استحکام پایه‌های اقتصادی در راه تحقق اقتصاد مقاومتی تلاش کرد (عرب مازار، ۱۳۹۶). محدودسازی اقتصاد دولتی و آزادسازی اقتصاد، از پیامدهای مهم اصل ۴۴ قانون اساسی است. اقتصاد مقاومتی فعال و پویا نیازمند برنامه‌ریزی استراتژیک و راهبردی، مبتنی بر مردمی کردن اقتصاد از طریق میدان دادن بیشتر به فعالان بخش خصوصی و رفع موانع و مشکلات این بخش می‌باشد (میر معزی، ۱۳۹۱). شناسایی نقاط ضعف کشور در اقتصاد مقاومتی و تبدیل آن به نقاط قوت، یکی دیگر از الزامات کشور در رسیدن به جایگاه واقعی اقتصاد در عرصه جهانی و تحقق آن می‌باشد.

شاخص اقتصاد مقاومتی بر طبق مطالعه بریگاگلیو و همکاران^۶ (۲۰۰۸) ساخته می‌شود. وی عقیده دارد که اقتصاد مقاومتی می‌تواند دو مفهوم بهبود سریع پس از شوک‌های اقتصادی خارجی و مقاومت کردن در برابر اثرات این شوک‌ها را در خود جای دهد. این نویسنده عقیده دارد که متغیرهایی که یک کشور را قادر به ساختن اقتصاد مقاومتی می‌کند عبارت‌اند از:

عوامل اقتصادی: این عوامل اقتصادی از طریق ثبات کلان اقتصادی و کارایی بازار اندازه‌گیری می‌شود.

عوامل سیاسی اجتماعی: این عوامل از طریق حاکمیت سیاسی خوب و پیشرفته‌ای اجتماعی اندازه‌گیری می‌شود.

عناصر تشکیل‌دهنده شاخص اقتصاد مقاومتی: ثبات کلان اقتصادی، کارایی بازارها بر اساس مبانی اقتصاد خرد، حکم رانی مطلوب و توسعه اجتماعی (قویدل و همکاران، ۱۳۹۸، ۷۹۴).

دلایل مختلفی باعث شده است اهداف اقتصاد مقاومتی در کشورمان تحقق پیدا نکند. عدم استقلال اقتصادی و متکی به نفت و درآمد حاصل از آن و همچنین عدم توجه برخی مجریان و مسئولین امر به اجرای سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی سبب شده است تا حدود زیادی اهداف اقتصاد مقاومتی به نتیجه نرسد. اما در این میان باید گفت، دو تغییر عمده باید رخ دهد تا اقتصاد مقاومتی تحقق یابد: نخست اینکه در منظومه هدف‌های نظام اقتصادی اسلام استقلال اقتصادی در الویت اول قرار گیرد و به تبع آن اولویت‌بندی اصول راهبردی نظام تغییر کرده و سیاست‌های کلی متناسب با تغییرات جدید تنظیم شود. دوم اینکه جهاد اقتصادی بر مردم و مسئولین لازم‌الاجرا شود.

کشور جمهوری اسلامی ایران که مصمم است اقتصاد تک‌محصولی و مبتنی بر درآمد نفت را متحول نموده و به سمت عدم وابستگی به نفت حرکت کند، موضوع اقتصاد مقاومتی یک راهکار و نقشه راه سازنده است (دشتی، ۱۳۹۶). باید توجه داشت که اقتصاد مقاومتی به معنی ریاضت نیست، بلکه به‌منظور بهتر شدن وضعیت مردم بوده و کشور را به مرز خودکفایی در زمینه تولیدات می‌رساند، بنابراین برای تحقق اقتصاد مقاومتی باید جایگاه ویژه‌ای برای تولید در نظر گرفت.

در مورد متغیرهای مورد بحث در این مقاله پژوهش‌های مختلفی انجام شده است که در ادامه به‌اختصار به تشریح آن‌ها پرداخته می‌شود: سالاری پور، مکتبی، عالی پور بیرگانی (۱۳۹۷)، در پژوهشی به بررسی موضوع «رابطه هوش هیجانی و جهت‌گیری مذهبی با اضطراب مرگ در کارکنان مرد بازنشسته‌ی شرکت صنایع فولاد» پرداخته‌اند؛ نتایج این بررسی نشان می‌دهد که با توجه به سنی که افراد بازنشسته در آن قرار دارند، افزایش هوش هیجانی افراد و افزایش باورهای دینی و سلامت معنوی افراد می‌تواند سطح اضطراب مرگ قشر بازنشسته را کاهش دهد. استفاده از معنویت می‌تواند یکی از راهکارهای مقابله‌ای در افراد بازنشسته باشد.

خوبیاری و زارعی (۱۳۹۷)، در پژوهشی به بررسی موضوع «رابطه هوش هیجانی و هوش فرهنگی بر رفتار شهروندی سازمانی دبیران مرد دوم متوسطه ناحیه یک شیراز» پرداخته‌اند؛ نتایج این بررسی نشان می‌دهد که بین همه ابعاد هوش هیجانی با رفتار شهروندی رابطه مستقیم معنادار وجود دارد. از میان ابعاد هوش هیجانی، تنها بعد بهره‌برداری قادر به پیش‌بینی رفتار شهروندی کارکنان می‌باشد و از میان ابعاد هوش فرهنگی تنها بعد عامل رفتاری قادر به پیش‌بینی رفتار شهروندی می‌باشد.

کروبی، فراهانی، بهاری، محمدی، بذله، بهاری (۱۳۹۷)، در پژوهشی به بررسی موضوع «بررسی روابط ساختاری هوش هیجانی بر کار هیجانی، رضایت شغلی و رضایت مشتری در صنعت هتلداری» پرداخته است؛ نتایج این بررسی نشان می‌دهد که هوش هیجانی بر کار هیجانی، رضایت شغلی و رضایت مشتری تأثیر مثبت و معناداری دارد. کار هیجانی بر رضایت شغلی و رضایت مشتری تأثیر مثبت و معناداری دارد و همچنین تأثیر رضایت شغلی بر رضایت مشتری مثبت و معنادار است.

کوتر و هاری^۷ (۲۰۱۷)، در پژوهشی به بررسی موضوع «هوش هیجانی، به‌عنوان معرفی برای سازگاری شغلی» پرداخته است؛ نتایج این بررسی نشان می‌دهد که مدیریت احساسات شخصی، بیشترین کمک در توضیح هوش عاطفی کلی و واریانس سازگاری شغلی کلی در چهار حوزه نگرانی شغلی، کنترل شغلی، اعتماد شغلی و کنجکاوی شغلی می‌باشد. نتایج تحقیق حاضر، اهمیت توسعه‌ی هوش عاطفی فردی را به‌منظور تقویت سازگاری شغلی را برجسته‌تر کرد. تحقیق حاضر دیدگاه‌های ارزشمند و جدیدی که موقعیت‌های توسعه‌دهنده‌ی شغلی را در مراکز تلفن به همراه دارد، را ارائه داد.

هاری و پاتریک^۸ (۲۰۱۷)، در پژوهشی به بررسی موضوع «بررسی تأثیر هوش هیجانی بر وفاداری و عملکرد کارکنان در شرکت‌های حمل‌ونقل» پرداخته است؛ نتایج این بررسی نشان می‌دهد اگر مؤلفه‌های هوش هیجانی به‌طور درست توسط مدیران در سازمان اعمال گردد وفاداری کارکنان افزایش یافته و به همان اندازه، میزان عملکرد آنان نیز رشد می‌یابد.

لی و چی یانگ^۹ (۲۰۱۶)، در پژوهشی به بررسی موضوع «نقش حیاتی و تعیین‌کننده هوش هیجانی بر کاهش خستگی و افزایش و ارتقاء رضایت شغل کارکنان هتل» پرداخته‌اند؛ نتایج این بررسی نشان می‌دهد که هوش هیجانی تأثیر مستقیم و مثبتی بر رضایت شغلی داشته است به‌صورتی که با بهبود هوش هیجانی در سازمان، رضایت شغلی کارکنان افزایش می‌یابد. در مورد پیشینه متغیر اقتصاد مقاومتی نیز به شرح زیر تحقیقات انجام گرفته است:

فرهمند معین و زرنگ (۱۳۹۵) در مقاله‌ای با عنوان «تبیین جایگاه فساد اقتصادی در تحقق اقتصاد مقاومتی» با تبیین پیامدهای گسترده فساد اقتصادی در سه حوزه نهادها و ساختارها، فرهنگی - اجتماعی و اقتصادی، جایگاه و اهمیت مقوله فساد اقتصادی در تحقق یک الگوی اقتصاد مقاوم را تشریح کرده‌اند. آن‌ها پس از ارائه تصویری جامع از جایگاه و وضعیت فساد اقتصادی، علل فساد اقتصادی را بررسی کرده‌اند و در پایان نیز مهم‌ترین دلایل و چالش‌های مبارزه با فساد در ایران با استفاده از تجربه‌های گذشته بیان شده است.

الیاسی (۱۳۹۴)، بین اقتصاد مقاومتی و مدیریت منابع انسانی و مؤلفه‌های نوآوری، اصلاح الگوی مصرف، کار جهادگونه و حمایت از تولید داخلی و با محوریت سیاست اصل ۴۴ قانون اساسی ارتباط معنی‌داری وجود دارد.

ابوالحسنی و بهاربندی (۱۳۹۲)، در پژوهشی با معرفی اوراق دوسویه ارزی به‌عنوان رویه‌ای برای معاملات ارزی در یک اقتصاد مقاومتی، آن را ابزاری مناسب برای پوشش ریسک‌های ارزی در اقتصاد کشور و نظام بانکی برشمرده‌اند و همچنین ابزاری مطابق با معیارهای اقتصاد مقاومتی به‌عنوان راه‌حل تئوریک در مرحله فعلی اثرگذار است.

پژوهشگران و محققان در پیشینه مورد استفاده در این پژوهش به نتایج ذیل دست یافتند:

۱. تأیید نقش هوش هیجانی عوامل مختلف از جمله کار هیجانی، رضایت شغلی و رضایت مشتری و عوامل کار.
۲. تأیید نقش اقتصاد مقاومتی بر مدیریت نیروی انسانی، نوآوری، اصلاح الگوی مصرف، تحریم و حمایت از تولید داخلی.

در حالی که، این پژوهش اولین بار از منظر هوش هیجانی مدیران با تأکید بر تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی نگاه کرده و به دنبال بررسی نقش این نگرش بر تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی می‌باشد.

7. Coetzee, & Harry

8. Henrie & Patrick

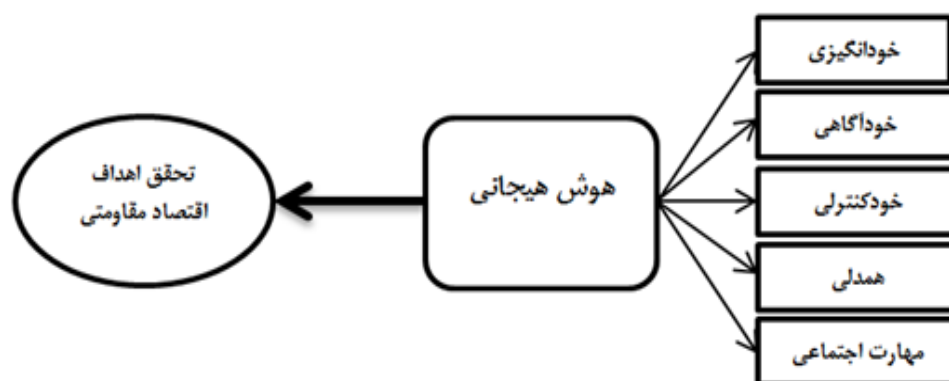
9. Lee & Chihyung

جدول ۱. پیشینه پژوهش

محقق	سال پژوهش	عنوان	یافته‌ها
سالاری پور و همکاران	(۱۳۹۷)	رابطه هوش هیجانی و جهت‌گیری مذهبی با اضطراب مرگ در کارکنان مرد بازنشسته شرکت صنایع فولاد	افزایش هوش هیجانی افراد و افزایش باورهای دینی و سلامت معنوی افراد می‌تواند سطح اضطراب مرگ قشر بازنشسته را کاهش دهد. استفاده از معنویت می‌تواند یکی از راهکارهای مقابله‌ای در افراد بازنشسته باشد.
خوبیاری و زارعی	(۱۳۹۷)	رابطه هوش هیجانی و هوش فرهنگی بر رفتار شهروندی سازمانی دبیران مرد دوم متوسطه ناحیه یک شیراز	بین همه ابعاد هوش هیجانی با رفتار شهروندی رابطه مستقیم معنادار وجود دارد. از میان ابعاد هوش فرهنگی تنها بعد عامل رفتاری قادر به پیش‌بینی رفتار شهروندی است.
کروبی و همکاران	(۱۳۹۷)	بررسی روابط ساختاری هوش هیجانی بر کار هیجانی، رضایت شغلی و رضایت مشتری در صنعت هتلداری	هوش هیجانی بر کار هیجانی، رضایت شغلی و رضایت مشتری تأثیر مثبت و معناداری دارد. همچنین تأثیر رضایت شغلی بر رضایت مشتری مثبت و معنادار است.
کوتز و هاری	(۲۰۱۷)	هوش هیجانی، عنوانی برای معرفی سازگاری شغلی»	مدیریت احساسات شخصی، بیشترین کمک در توضیح هوش عاطفی کلی و واریانس سازگاری شغلی کلی در چهار حوزه نگرانی شغلی، کنترل شغلی، اعتماد شغلی و کنجکاوی شغلی می‌باشد.
هاری و همکاران	(۲۰۱۷)	بررسی تأثیر هوش هیجانی بر وفاداری و عملکرد کارکنان در شرکت‌های حمل‌ونقل	مؤلفه‌های هوش هیجانی درست توسط مدیران در سازمان اعمال گردد وفاداری کارکنان افزایش یافته و به همان میزان، میزان عملکرد آنان نیز رشد می‌یابد.
لی و همکاران	(۲۰۱۶)	نقش حیاتی و تعیین‌کننده هوش هیجانی بر کاهش خستگی و افزایش و ارتقاء رضایت شغل کارکنان هتل	هوش هیجانی تأثیر مستقیم و مثبتی بر رضایت شغلی داشته است به‌صورتی که با بهبود هوش هیجانی در سازمان، رضایت شغلی کارکنان افزایش می‌یابد.
فرهمند معین و زرنگ	(۱۳۹۵)	تبیین جایگاه فساد اقتصادی در تحقق اقتصاد مقاومتی	ارائه تصویری جامع از جایگاه و وضعیت فساد اقتصادی، علل فساد اقتصادی را مهم‌ترین دلایل و چالش‌های مبارزه با فساد در ایران
الیاسی	(۱۳۹۴)	بررسی تأثیر اقتصاد مقاومتی با محوریت سیاست اصل ۴۴ قانون اساسی بر مدیریت منابع انسانی	بین اقتصاد مقاومتی و مدیریت منابع انسانی و مؤلفه‌های نوآوری، اصلاح الگوی مصرف، کار جهادگونه و حمایت از تولید داخلی و با محوریت سیاست اصل ۴۴ قانون اساسی ارتباط معنی‌داری وجود دارد.
ابوالحسنی و بهاربندی	(۱۳۹۲)	بررسی اوراق دوسویه ارزی به‌عنوان رویه‌ای برای معاملات ارزی در یک اقتصاد مقاومتی	اوراق دوسویه ارزی به‌عنوان رویه‌ای برای معاملات ارزی در یک اقتصاد کشور و نظام بانکی و ابزاری مطابق با معیارهای اقتصاد مقاومتی به‌عنوان راه‌حل تئوریک

بعد از بررسی ادبیات نظری و پیشینه پژوهش در خصوص متغیرهای هوش هیجانی و اقتصاد مقاومتی و روابط ساختاری بین مؤلفه‌های هوش هیجانی با متغیر وابسته، الگوی مفهومی تحقیق تبیین گردید. با توجه به نتایج پژوهش‌های قبلی و مدل‌های ارائه‌شده در آن‌ها، هیچ‌یک از محققان، متغیرهای فوق را با همدیگر در قالب یک مدل یکپارچه در نظر نگرفته‌اند. با توجه به فرضیه‌های در نظر گرفته‌شده، مدل مفهومی به‌صورت شکل ۱ ارائه‌شده است.

شکل ۱. مدل مفهومی تحقیق

براساس مطالعه و مرور پژوهش‌ها، طبق الگوی مطرح شده در شکل ۱ فرضیه‌های این پژوهش با هدف شناخت و تعیین تأثیر هوش هیجانی مدیران بر تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی در سازمان‌های دولتی به ترتیب زیر است:

فرضیه اصلی

هوش هیجانی مدیران بر تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی در سازمان‌های دولتی شهرستان شاهین‌دژ تأثیرگذار است.

فرضیه‌های فرعی

۱. خودانگیزی مدیران بر تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی در سازمان‌های دولتی شهرستان شاهین‌دژ تأثیرگذار است.
۲. خودآگاهی مدیران بر تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی در سازمان‌های دولتی شهرستان شاهین‌دژ تأثیرگذار است.
۳. خودکنترلی مدیران بر تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی در سازمان‌های دولتی شهرستان شاهین‌دژ تأثیرگذار است.
۴. همدلی مدیران بر تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی در سازمان‌های دولتی شهرستان شاهین‌دژ تأثیرگذار است.
۵. مهارت‌های اجتماعی مدیران بر تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی در سازمان‌های دولتی شهرستان شاهین‌دژ تأثیرگذار است.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف در حیطه تحقیقات کاربردی می‌باشد و دارای رویکرد پیمایشی و همبستگی می‌باشد. به دلیل اینکه محقق تلاش دارد تا آنچه هست را به دور از هرگونه استنتاج ذهنی گزارش دهد. در اینجا محقق پارامترهای جامعه‌ی آماری را مورد بررسی قرار داده و با انتخاب نمونه‌ای که معرف جامعه می‌باشد به بررسی متغیرهای تحقیق پرداخته است. هدف تحقیق حاضر نیز توسعه‌ی دانش کاربردی در زمینه‌ی رابطه بین هوش هیجانی بر تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی در سازمان‌های دولتی می‌باشد. جامعه آماری پژوهش حاضر را مدیران و معاونان ادارات دولتی شهرستان شاهین‌دژ در سال ۱۳۹۷، تشکیل داده‌اند و تعداد آن‌ها ۱۴۵ نفر بود. برای تعیین حجم نمونه به فرمول کوکران استناد شد. در پژوهش حاضر ۱۰۵ نفر از طریق روش نمونه‌گیری به صورت تصادفی طبقه‌ای انتخاب شد. در همین راستا، در این پژوهش از روش‌های مطالعه کتابخانه‌ای، کتب و مقالات تخصصی برای ادبیات پژوهش و جهت گردآوری داده‌ها از پرسشنامه استاندارد استفاده شد، در تحقیقات پیمایشی از پرسشنامه به‌عنوان ابزار گردآوری داده‌ها استفاده می‌شود. سؤالات پرسشنامه بر اساس طیف لیکرت درجه‌بندی شده‌اند و بین پاسخگویان توزیع گردید. برای سنجش متغیر هوش هیجانی، از پرسشنامه استاندارد سنجش شرینگ (۱۹۹۶)، همچنین جهت سنجش متغیر اقتصاد مقاومتی از پرسشنامه استاندارد فیضیان (۲۰۱۶) استفاده شد و جهت بررسی روائی پرسشنامه‌ها به روائی صوری استناد شد. برای بررسی پایایی نیز به آلفای کرونباخ استناد شد. به صورتی که ضریب آلفای کرونباخ برای هوش هیجانی و اقتصاد مقاومتی به ترتیب برابر با ۰/۹۳۹ و ۰/۹۵۷ به دست آمد که نتایج بررسی پایایی برای همه ابعاد بیشتر از ۰/۷ گزارش شد. در این پژوهش، از تکنیک‌های آماری مناسب و نرم‌افزار SPSS، جهت تجزیه و تحلیل و پردازش اطلاعات استفاده شد.

یافته‌های پژوهش

در بخش آمار توصیفی، تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از شاخص‌های مرکزی همچون میانگین و شاخص‌های پراکنندگی انحراف معیار، چولگی و کشیدگی انجام پذیرفته است. خلاصه وضعیت آمار توصیفی مربوط به متغیرهای تحقیق پس از غربالگری و حذف داده‌های پرت به کمک نرم‌افزار SPSS ارائه شده است.

در جدول ۲، برخی از مفاهیم آمار توصیفی متغیرها شامل میانگین، انحراف معیار، چولگی و کشیدگی ارائه شده است. در این میان، پارامترهای مرکزی، دسته‌ای از پارامترهای توصیف‌کننده‌ی یک توزیع آماری هستند که ویژگی داده‌ها را نسبت به مرکز توزیع بیان می‌کنند. میانگین به‌عنوان نقطه تعادل و مرکز ثقل یک توزیع آماری، یکی از شاخص‌های مرکزی مناسب برای نشان دادن مرکزیت داده‌هاست. برای مثال، میانگین خودانگیزی برابر است با $3/57$ که نشان می‌دهد بیشتر داده‌های مربوط به این متغیر حول این نقطه تمرکز یافته‌اند.

جدول ۲. شاخص‌های مرکزی، پراکندگی و توزیع عوامل

شاخص	خودانگیزی	خودآگاهی	خود کنترلی	همدلی	مهارت اجتماعی	هوش هیجانی	اقتصاد مقاومتی
مرکزی	۳.۵۷۵	۳.۸۱۷	۳.۷۷۹	۳.۶۸۹	۳.۷۶۶	۳.۷۲۸	۳.۳۰۷
پراکندگی	انحراف معیار	۰.۶۰۷	۰.۷۱۱	۰.۶۵۶	۰.۶۶۵	۰.۶۵۷	۰.۵۵۵
	واریانس	۰.۳۶۸	۰.۵۰۵	۰.۴۳۱	۰.۴۴۳	۰.۴۳۱	۰.۳۰۸
شکل توزیع	چولگی	-۰.۴۱۹	-۰.۲۸۹	-۰.۸۹۶	-	-۰.۴۶۷	-۰.۱۹۵
	انحراف از چولگی	۰.۲۳۶	۰.۲۳۶	۰.۲۳۶	۰.۲۳۶	۰.۲۳۶	۰.۲۳۶
	کشیدگی	۰.۱۸۸	-۰.۲۳۳	۱.۱۲۲	۱.۹۷۷	۰.۵۴۹	۰.۶۲۶
	انحراف از کشیدگی	۰.۴۶۷	۰.۴۶۷	۰.۴۶۷	۰.۴۶۷	۰.۴۶۷	۰.۴۶۷

دسته‌ای دیگر از پارامترهای توصیف‌کننده‌ی جامعه، پارامترهای پراکندگی هستند. پارامترهای پراکندگی، معیاری برای تعیین میزان پراکندگی داده‌ها از یکدیگر یا میزان پراکندگی آن‌ها نسبت به میانگین است. از جمله مهم‌ترین پارامترهای پراکندگی، انحراف معیار است. هرچه مقدار انحراف معیار یک توزیع آماری بیشتر باشد، نشان‌دهنده‌ی این است که این داده‌ها، دارای پراکندگی بیشتری هستند. در میان متغیرهای این پژوهش، خودآگاهی با مقدار 0.711 بیشترین پراکندگی را دارد. چولگی بیانگر عدم تقارن منحنی فراوانی است. مقدار چولگی مشاهده شده برای متغیرهای مورد مطالعه در بازه $(2, -2)$ قرار دارد. یعنی از لحاظ کجی متغیرهای پژوهش نرمال بوده و توزیع آن متقارن است. مقدار کشیدگی متغیرها نیز در بازه $(2, -2)$ قرار دارد. این نشان می‌دهد توزیع متغیرها از کشیدگی نرمال برخوردار است. آزمون فرضیات

فرضیه اصلی: هوش هیجانی مدیران بر تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی در سازمان‌های دولتی شهرستان شاهین‌دژ تأثیرگذار است. برای بررسی فرضیات این پژوهش از آزمون رگرسیون خطی استفاده شد. نتایج این آزمون در جدول ۳ آمده است.

جدول ۳. خلاصه‌ی الگوی رگرسیون

Model	R	R ²	R ² تعدیل شده	خطای استاندارد برآورد	دوربین - واتسون
مقدار	.۵۲۲ ^a	.۲۷۳	.۲۶۵	.۴۷۵۴۵	۱.۷۳۸

در جدول ۳ که خلاصه آماره‌های مربوط به برازش مدل است، مقدار ضریب همبستگی چندگانه (R) برابر با 0.522 می‌باشد که نشان از وجود همبستگی مستقیم بین هوش هیجانی مدیران و اقتصاد مقاومتی در سازمان‌های دولتی شهرستان شاهین‌دژ دارد، به‌نحوی که با بهبود هوش هیجانی مدیران، اقتصاد مقاومتی در سازمان‌های دولتی شهرستان شاهین‌دژ بهبود می‌یابد و بالعکس.

منبع رگرسیون، اطلاعات مربوط به میزان تغییرات اقتصاد مقاومتی در سازمان‌های دولتی شهرستان شاهین‌دژ که در نتیجه مدل پژوهش ما است را نشان می‌دهد. منبع باقیمانده، اطلاعات مربوط به میزان اقتصاد مقاومتی در سازمان‌های دولتی شهرستان شاهین‌دژ را که خارج از مدل پژوهش ما است، را نشان می‌دهد. در جدول ۴، میزان همبستگی‌ها جزئی و همبستگی جزء و از سوی دیگر مقدار آماره تِلرانس مورد بررسی قرار گرفته است.

جدول ۴. مقادیر همبستگی، آماره تِلرانس و آماره VIF

آماره هم خطی		همبستگی‌ها			مدل رگرسیونی
آماره VIF	تِلرانس	جزء	جزئی	مرتب‌به صفر	
۱.۰۰۰	۱.۰۰۰	.۵۲۲	.۵۲۲	.۵۲۲	هوش هیجانی مدیران

در جدول ۴، نیز مشخص است که اولاً در کلیه موارد همبستگی‌ها در سطح بالایی است. برای متغیر مستقل هوش هیجانی مدیران، مقادیر همبستگی‌های جزئی و جزء برابر با همبستگی مرتبه صفر است و این نشان از قوت در همبستگی‌ها می‌باشد. تِلرانس، درصد واریانس در یک پیشگو می‌باشد که نمی‌توان با پیشگوهای دیگر آن را توضیح داد. بنابراین، تِلرانس‌های کوچک که ۷۰٪-۹۰٪ واریانس را در یک پیشگو نشان می‌دهد می‌تواند با پیشگوهای دیگر معلوم شود. وقتی تِلرانس به صفر نزدیک شود، هم خطی چندگانه بزرگی وجود دارد و خطای استاندارد ضرائب رگرسیون بزرگ خواهند شد. بنابراین عامل افزایشی واریانس بزرگ‌تر از ۲ معمولاً مسئله‌ساز می‌باشد. نتایج مقدار تِلرانس متغیر هوش هیجانی مدیران مطلوب بودن این مقدار را نشان داد.

جدول ۵. ضریب رگرسیون استاندارد شده و استاندارد نشده

Sig	t	ضرایب غیر استاندارد			متغیر
		ضریب استاندارد	Std. Error	B	
.۰۰۰	۴.۵۱۳	Beta	.۳۱۰	۱.۴۰۱	مقدار ثابت
.۰۰۰	۶.۲۱۲	.۵۲۲	.۰۸۲	.۵۱۱	هوش هیجانی مدیران

جدول ۵ نتایج مربوط به ضرایب تأثیر هوش هیجانی مدیران بر اقتصاد مقاومتی در سازمان‌های دولتی شهرستان شاهین‌دژ را نشان می‌دهد. در این جدول ضریب Beta برای متغیر هوش هیجانی مدیران برابر ۰/۵۲۲ می‌باشد. در جدول مذکور مقدار t برای این متغیر در سطح خطای ۰/۰۱ معنادار بود ($P\text{-Value} \leq 0.01$) و این بدان معناست که با افزایش یک انحراف استاندارد در هوش هیجانی مدیران، اقتصاد مقاومتی در سازمان‌های دولتی شهرستان شاهین‌دژ به میزان ۰/۵۲۲ انحراف استاندارد افزایش می‌یابد.

آزمون فرضیات فرعی

فرضیه فرعی ۱: خودآنگیزی مدیران بر تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی در سازمان‌های دولتی شهرستان شاهین‌دژ تأثیرگذار است.

جدول ۶. ضریب رگرسیون استاندارد شده و استاندارد نشده

sig	t	ضرایب غیر استاندارد			متغیر
		ضریب استاندارد	Std. Error	B	
.۰۰۰	۵.۷۱۶	Beta	.۲۷۸	۱.۵۸۸	مقدار ثابت
.۰۰۰	۶.۲۷۲	.۵۲۶	.۰۷۷	.۴۸۱	خودآنگیزی
.۰۰۰	۷.۵۰۱		.۲۶۹	۲.۰۱۹	مقدار ثابت
.۰۰۰	۴.۸۶۶	.۴۳۲	.۰۶۹	.۳۳۷	خودآگاهی مدیران
.۰۰۰	۶.۱۱۵		.۲۷۵	۱.۶۸۲	مقدار ثابت
.۰۰۰	۵.۹۹۵	.۵۰۹	.۰۷۲	.۴۳۰	خودکنترلی
.۰۰۰	۸.۱۳۲		.۲۹۴	۲.۳۹۰	مقدار ثابت
.۰۰۲	۳.۱۷۰	.۲۹۸	.۰۷۸	.۲۴۹	همدلی مدیران
.۰۰۰	۶.۷۶۰		.۲۸۸	۱.۹۴۴	مقدار ثابت
.۰۰۰	۴.۸۱۱	.۴۲۸	.۰۷۵	.۳۶۲	مهارت‌های اجتماعی مدیران

جدول ۶، نتایج مربوط به ضرایب تأثیر رگرسیونی خودآنگیزی بر تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی در سازمان‌های دولتی شهرستان شاهین‌دژ را نشان می‌دهد. در جدول مذکور مقدار t در سطح خطای ۰/۰۱ معنادار بود ($P\text{-Value} \leq 0.01$) این بدان معناست که خودآنگیزی مدیران تأثیر معناداری بر تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی در سازمان‌های دولتی شهرستان شاهین‌دژ دارد. یعنی با افزایش یک

انحراف استاندارد در خودانگیزی مدیران، میزان تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی در سازمان‌های دولتی شهرستان شاهین‌دژ به مقدار $0/526$ انحراف استاندارد بهبود می‌یابد.

فرضیه فرعی ۲: خودآگاهی مدیران بر تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی در سازمان‌های دولتی شهرستان شاهین‌دژ تأثیرگذار است. جدول ۶ نتایج مربوط به ضرایب تأثیر رگرسیونی خودآگاهی مدیران بر تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی در سازمان‌های دولتی شهرستان شاهین‌دژ را نشان می‌دهد. در جدول مذکور مقدار t در سطح خطای $0/01$ معنادار بود ($P\text{-Value} \leq 0.01$) این بدان معناست که خودآگاهی مدیران تأثیر معناداری بر تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی در سازمان‌های دولتی شهرستان شاهین‌دژ دارد. یعنی با افزایش یک انحراف استاندارد در خودآگاهی مدیران، میزان تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی در سازمان‌های دولتی شهرستان شاهین‌دژ به مقدار $0/432$ انحراف استاندارد بهبود می‌یابد.

فرضیه فرعی ۳: خودکنترلی مدیران بر تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی در سازمان‌های دولتی شهرستان شاهین‌دژ تأثیرگذار است. جدول ۶ نتایج مربوط به ضرایب تأثیر رگرسیونی خودکنترلی بر تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی در سازمان‌های دولتی شهرستان شاهین‌دژ را نشان می‌دهد. در جدول مذکور مقدار t در سطح خطای $0/01$ معنادار بود ($P\text{-Value} \leq 0.01$) این بدان معناست که خودکنترلی مدیران تأثیر معناداری بر تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی در سازمان‌های دولتی شهرستان شاهین‌دژ دارد. یعنی با افزایش یک انحراف استاندارد در خودکنترلی مدیران، میزان تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی در سازمان‌های دولتی شهرستان شاهین‌دژ به مقدار $0/509$ انحراف استاندارد بهبود می‌یابد.

فرضیه فرعی ۴: همدلی مدیران بر تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی در سازمان‌های دولتی شهرستان شاهین‌دژ تأثیرگذار است. جدول ۶ نتایج مربوط به ضرایب تأثیر رگرسیونی همدلی مدیران بر تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی در سازمان‌های دولتی شهرستان شاهین‌دژ را نشان می‌دهد. در جدول مذکور مقدار t در سطح خطای $0/01$ معنادار بود ($P\text{-Value} \leq 0.01$) این بدان معناست که همدلی مدیران تأثیر معناداری بر تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی در سازمان‌های دولتی شهرستان شاهین‌دژ دارد. یعنی با افزایش یک انحراف استاندارد در همدلی مدیران، میزان تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی در سازمان‌های دولتی شهرستان شاهین‌دژ به مقدار $0/298$ انحراف استاندارد بهبود می‌یابد.

فرضیه فرعی ۵: مهارت‌های اجتماعی مدیران بر تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی در سازمان‌های دولتی شهرستان شاهین‌دژ تأثیرگذار است. جدول ۶ نتایج مربوط به ضرایب تأثیر رگرسیونی مهارت‌های اجتماعی مدیران بر تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی در سازمان‌های دولتی شهرستان شاهین‌دژ را نشان می‌دهد. در جدول مذکور مقدار t در سطح خطای $0/01$ معنادار بود ($P\text{-Value} \leq 0.01$) این بدان معناست که مهارت‌های اجتماعی مدیران تأثیر معناداری بر تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی در سازمان‌های دولتی شهرستان شاهین‌دژ دارد. یعنی با افزایش یک انحراف استاندارد در مهارت‌های اجتماعی مدیران، میزان تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی در سازمان‌های دولتی شهرستان شاهین‌دژ به مقدار $0/428$ انحراف استاندارد بهبود می‌یابد.

بحث و نتیجه گیری

براساس نتایج به‌دست‌آمده از سؤال اصلی پژوهش بین هوش هیجانی و تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی با ضریب همبستگی $0/522$ در سطح $0/01$ معنی‌دار است. به این معنی که هر چه نمره هوش هیجانی مدیران افزایش یابد، میزان تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی نیز افزایش می‌یابد. همچنین ضریب همبستگی نشان داد که ابعاد هوش هیجانی شامل (خودانگیزی، خودآگاهی، خودکنترلی، همدلی، مهارت اجتماعی مدیران) با تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی در ادارات دولتی شهرستان شاهین‌دژ به ترتیب برابر با، $0/526$ ، $0/432$ ، $0/509$ ، $0/298$ و $0/428$ ، در سطح $0/01$ معنی‌دار است.

در شرایط جاری اقتصاد ایران، آسیب‌شناسی مواضع بر اساس موضوعات اولویت‌دار و مرتبط با سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی ضرورتی است که هدف آن شناخت کلی وضعیت موجود و چالش‌های پیش رو در حوزه‌های اقتصاد دانش‌بنیان، کارآفرینی، بهره‌وری، سرمایه انسانی، تولید داخلی، استاندارد محصولات، شفاف‌سازی نظام توزیع، الگوی مصرف، صرفه‌جویی در مخارج دولت، صادرات غیرنفتی، توسعه مناطق آزاد و ویژه، نظام مالی، منابع نفت، مالیات و سیاست خارجی است (ابراهیمی و همکاران، ۱۳۹۸).

برای تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی در کشور بالأخص در سازمان‌های دولتی، در وهله اول نیاز به مدیران کارآمد و با هوش هیجانی بالا و همچنین نیاز به همت همه‌جانبه مسئولین و مردم دارد. توجه ویژه مدیران و مسئولان کشور به تولید ملی، تلاش در جهت نجات اقتصاد کشور از وضعیت تک‌محصولی از جمله اقدامات اساسی در این راستا است. از طرفی باید به تولیدات داخلی و بومی بها داده شود و

زیرساخت‌های اقتصادی کشور نیز توسعه پیدا کند. از سوی دیگر توجه و تمرکز مدیران و مسئولان کشور بر مبنای اقتصاد اسلامی، که بتوانند الگوی اقتصاد مقاومتی را مطابق با شرایط و وضعیت اقتصادی کشور تبیین نمایند.

نتایج تطبیق فرضیه‌های پژوهشی با پژوهش‌های مشابه نشان داد که بررسی تأثیر مؤلفه‌های هوش هیجانی بر تحقق اقتصاد مقاومتی در باب تبع در حوزه بررسی پژوهش‌های مدیریتی در ارتباط با سایر موضوعات مدیریتی با اقتصاد مقاومتی چنین اشاره کرد: وکیل‌الرعایا و بیدختی (۱۳۹۷)، در پژوهشی موضوع «ابعاد توانمندسازی مدیران مبتنی بر اقتصاد مقاومتی تعاونی‌های تولیدی» را مورد بررسی قرار داده است، همچنین از پژوهش‌های دیگری که توسط سایر نویسندگان صورت گرفته می‌توانیم به پژوهش‌های نویسندگانی چون روحانی و همکاران (۱۳۹۷) با موضوع «اقتصاد مقاومتی و کارآفرینی سازمانی با استفاده از روش تحلیل عاملی و معادلات ساختاری»، محمدی مقدم، دهناد و شوقی (۱۳۹۵)، با موضوع «تأثیر تعهد سازمانی و نوآوری سازمانی بر اقتصاد مقاومتی» و یوسفی و ممیزآیت‌اله (۱۳۹۲) با موضوع «اقتصاد مقاومتی و کیفیت زندگی کاری»؛ که در باب همسویی نتایج حاصل از پژوهش‌های ذکر شده باید اذعان داشت که در تمامی این پژوهش‌ها، نتایج حاصله حاکی از وجود رابطه مثبت و معنی‌دار ما بین متغیرهای مورد بررسی و اقتصاد مقاومتی داشته است؛ که این نتایج به نوعی همسو بودن نتایج حاصل از این فرضیه‌های این پژوهش (فرضیه اصلی و فرضیه‌های فرعی) را پژوهش‌های یاد شده دارد. در باب همسویی نتایج حاصل از پژوهش‌های ذکر شده باید اذعان داشت که در تمامی این پژوهش‌ها، نتایج حاصله حاکی از وجود رابطه مثبت و معنی‌دار ما بین متغیرهای مورد بررسی و اقتصاد مقاومتی داشته است؛ که این نتایج به نوعی همسو بودن نتایج حاصل از این فرضیه‌های این پژوهش (فرضیه اصلی و فرضیه‌های فرعی) را پژوهش‌های یاد شده دارد.

در این پژوهش ضمن ارائه راه کارهای عملی جهت تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی، در ادامه محدودیت‌های پژوهش نیز اشاره می‌شود. استفاده از همه ظرفیت‌های دولتی و مردمی؛ مردمی کردن اقتصاد؛ تحول در شرایط اقتصاد از طریق اجرای سیاست‌های اصل ۴۴، توانمندسازی بخش خصوصی؛ کاهش وابستگی به نفت؛ جایگزینی درآمدهای نفتی با درآمدهای غیرنفتی؛ بنیان‌گذاری کارهای اقتصادی بر پایه دانش و تبدیل شدن اقتصاد دانش‌بنیان به وجه غالب اقتصاد کشور؛ حمایت از تولید ملی؛ فعال کردن واحدهای تولیدی کوچک و متوسط؛ تعادل در مصرف و مدیریت مصرف با جایگزینی و ترجیح تولیدات داخلی با کالاهای خارجی؛ مبارزه با مفاسد اقتصادی؛ مدیریت درست منابع ارزی؛ مدیریت مصرف و فرهنگ‌سازی برای جلوگیری از اسراف؛ استفاده حداکثری از زمان و منابع و امکانات؛ حرکت بر اساس برنامه و پرهیز از تصمیم‌های خلق‌الساعه و تغییر مقررات؛ صیانت از وحدت و همبستگی، از موارد است که می‌تواند کمک نماید تا در پیشبرد اهداف اقتصاد مقاومتی اقدامات اساسی را انجام داد.

پیشنهاد می‌شود با توجه به اینکه بخش عمده هوش هیجانی، اکتسابی است، لذا از طریق آموزش‌های ضمن خدمت این نوع هوش به مدیران آموزش داده شود تا بتوانند مؤلفه‌های مدنظر اقتصاد مقاومتی را در سازمان خود اعمال نمایند. همچنین مطالعه چگونگی کسب و ارتقاء هوش هیجانی به مدیران جهت بهره‌مندی از تحقق برنامه‌های اقتصاد مقاومتی توصیه می‌شود.

از دیگر پیشنهادها مهم دیگر در راستای نتایج حاصل از این پژوهش می‌توان به کاهش اتکا به نفت از طریق کاهش واردات و افزایش صادرات غیرنفتی یا کالاهای اساسی و مهم متکی بر نفت مانند پتروشیمی اشاره کرد؛ توجه به معضل تورم و برقراری یک نظام قابل پیش‌بینی و قابل مدیریت در قبال شاخص تورم و تطبیق آن با سطح حقوق و دستمزدها و نیز قیمت ارز در پیشگیری سیاست‌های بهینه در این فرایند است؛ افزایش بهره‌وری در تولید، کاهش بهای تمام‌شده محصولات، کیفیت بالا و خدمات بیشتر در رقابت با تولیدات خارجی و کاهش واردات، حمایت از تولید ملی به‌ویژه تولیدات اساسی و موردنیاز جامعه؛ فعال‌سازی سیستم‌های حمایتی پولی، مالی و بیمه‌ای بخش تولید، برای تحرک در اقتصاد داخلی و نیز حمایت از صادرات کالاهای غیرنفتی از دیگر پیشنهادها در این پژوهش می‌باشد.

در این تحقیق به دلیل محدودیت‌های پژوهش و مرزبندی‌های در نظر گرفته‌شده توسط محققین، بایستی در تعمیم دادن نتایج دقت کرد. این تحقیق از نوع تحقیق پیمایشی است و محدودیت‌های خود را دارد. از جمله این که داده‌ها در یک مقطع زمانی جمع‌آوری شده‌اند. بنابراین تقدم و تأخیر و در نتیجه روابط علی و معلولی مشخص نیست. برای بررسی رابطه علی، لازم است که داده‌ها در طول یک دوره زمانی جمع‌آوری شوند. محدودیت دیگر این تحقیق این است که مناطق جغرافیایی مختلف استان‌ها که به‌گونه‌ای کلی از لحاظ شرایط فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی، شرایط خاص خود را دارا می‌باشند، ممکن است بر واکنش پاسخ‌دهندگان نسبت به سوالات پرسشنامه تأثیر گذاشته باشد.

منابع

- ابراهیمی ورکیانی، احسان، مینویی، مهرزاد، فدوی، عارفه و فتحی، زاداله، ۱۳۹۸، ۳۵۲). ارزیابی نقش نگرش اقتصاد مقاومتی مدیران بر مدیریت ریسک پروژه (مطالعه موردی: پیمانکاران قرارگاه خاتم)، مجله توانمندسازی سرمایه انسانی دوره ۲، شماره ۴، زمستان، صص. ۳۶۳ - ۳۴۷.
- ابراهیمیان جلودار، سید یاسر، احمدی، مسعود و ایمان خان، نیلوفر، (۱۳۹۷)، تأثیر عدالت و فرهنگ مالیاتی بر تمکین مالیاتی با در نظر گرفتن نقش نگرش مودیان - در نظام اداری ایران، فصلنامه علوم مدیریت ایران، سال سیزدهم، شماره ۴۹، بهار، ۱۱۱-۱۳۵.
- افشاری، علی و فتحی، پرینا، (۱۳۹۷)، بررسی رابطه بین حس انسجام و ذهن آگاهی با رضایت شغلی: نقش میانجی هوش هیجانی، فصلنامه مشاوره شغلی و سازمانی، دوره ۱۰، شماره ۳۶، زمستان، ۱۵۴-۱۳۹.
- الیاسی، حسین (۱۳۹۴) بررسی رابطه بین مدیریت منابع انسانی و اقتصاد مقاومتی، همایش‌های مدیریت منابع انسانی، تهران. بیانات مقام معظم رهبری در مراسم بیست و هفتمین سالگرد رحلت امام خمینی (رحمه‌الله)، ۱۳۹۵/۰۳/۱۴.
- بیانات رهبر معظم انقلاب در مراسم بیست و چهارمین سالروز رحلت حضرت امام خمینی (رحمه‌الله)، ۱۳۹۲/۰۳/۱۴.
- بیانات رهبر معظم انقلاب در دیدار نخبگان و استعدادهای برتر علمی، ۱۳۹۸/۷/۱۷.
- حدادنیا، سبوس و شهیدی، نیما (۱۳۹۷)، رابطه بین جو اخلاقی سازمانی با هوش هیجانی و توانمندسازی مدیران گروه‌های آموزشی واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی استان فارس، مجله توانمندسازی سرمایه انسانی، شماره ۳، دوره ۱، زمستان، ۱۹۳-۱۷۹.
- خان بخشی، محمد و بستان منش، غلامرضا، (۱۳۹۴)، سهم سرمایه‌های انسانی و نیروی کار در تحقق الگوی اقتصاد مقاومتی، ماهنامه اجتماعی اقتصادی علمی و فرهنگی، کار و جامعه، شماره ۱۸۵، مهرماه، ۳۷-۳۱.
- خوبیاری، ابود و زارعی، رضا (۱۳۹۷)، رابطه هوش هیجانی و هوش فرهنگی بر رفتار شهروندی سازمانی دبیران مرد دوم متوسطه ناحیه یک شیراز، مجله تحقیقات جدید در علوم انسانی، شماره ۴۳.
- دشتی، نامق، (۱۳۹۶)، بررسی تأثیر اقتصاد مقاومتی بر فرهنگ کارآفرینی و توسعه منابع انسانی (مطالعه موردی ادارات جهاد کشاورزی جنوب استان آذربایجان غربی)، پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی واحد شاهین‌دژ، استاد راهنما: دکتر رسول رنجبریان.
- رنجبریان، رسول، (۱۳۹۷)، نقش اقتصاد مقاومتی در مقابله با تحریم‌های اقتصادی کشور، مجله کار و جامعه، شماره ۲۲۳، آذرماه، ۱۸-۴.
- رنجبریان، رسول، (۱۳۹۶)، ارتباط بین کارآفرینی و اقتصاد مقاومتی، مجله کار و جامعه، شماره ۲۱۴، ۲۸-۲۰.
- زرگرشوشتری، امیر، جعفری، داود، تقی زاده هرات، علی، (۱۳۹۸)، بررسی تأثیر هوش سازمانی اعضای هیئت علمی بر انگیزش تحصیلی دانشجویان، مجله توانمندسازی سرمایه انسانی، شماره ۲، دوره ۲، تابستان، ۱۶۷-۱۵۷.
- سالاری پور، سید مولود و مکتبی، غلامحسین و عالی پور بیرگانی، سیروس (۱۳۹۷)، رابطه هوش هیجانی و جهت‌گیری مذهبی با اضطراب مرگ در کارکنان مرد بازنشسته‌ی شرکت صنایع فولاد، مجله فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی، دوره ۹، شماره ۳۳.
- سفیدگران، بهارک، قلی پور، آریین، فقیهی، ابوالحسن و شاه‌حسینی، محمدعلی (۱۳۹۷)، تبیین ابعاد توسعه مدیران منابع انسانی نظام بانکی مبتنی بر شایستگی: کاربرد تحلیل تم، فصلنامه علوم مدیریت ایران، سال سیزدهم، شماره ۵۰، تابستان.
- طالقانی، محمد، علوی، سید بابک و بانکی، سارا، (۱۳۹۷)، بررسی رابطه ادراک کارکنان از رفتارهای سیاسی مدیران و تعهد سازمانی کارکنان: مطالعه نقش میانجی بدگمانی شناختی، فصلنامه علوم مدیریت ایران، سال سیزدهم، شماره ۵۰، تابستان.
- طبری، مجتبی و قربانی، مهرناز، (۱۳۸۸)، نقش هوش هیجانی بر شیوه تصمیم‌گیری مدیران، فصلنامه مدیریت، سال ششم، شماره ۱۶، زمستان.
- عاقلی، لطفعلی و مرتضی عزتی (۱۳۹۷)، بررسی عملکرد ایران درباره ابعاد نه گانه اقتصاد مقاومتی در مقایسه با شاخص‌های متناظر در کشورهای منتخب منا و اکو، فصلنامه سیاست‌های راهبردی و کلان، دوره ۶، شماره ویژه، صص ۷۲۹-۷۱۰.
- قادرآبادی، زینب، امیرکبیری، علیرضا و ربیعی مندجین، محمدرضا، (۱۳۹۶)، رابطه‌ی هوش هیجانی و عملکرد شغلی کارکنان در بیمارستان شریعتی دانشگاه علوم پزشکی تهران، مجله دانشکده پیراپزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران (پیاورد سلامت)، دوره ۱۱، شماره ۴، مهر و آبان، ۴۷۸-۴۶۹.
- قویدل، الهه، فراهانی فرد، سعید و مهدی محمدی نسب، (۱۳۹۷)، آثار رویکرد الگوی اقتصاد مقاومتی در بخش کشاورزی، فصلنامه سیاست‌های راهبردی و کلان، دوره ۶، شماره ویژه، صص ۸۰۷-۷۹۰.
- فرزندی اردکانی، عباسعلی، یوسفی، میثم و عنان پور خیرآبادی، مجید (۱۳۹۴)، اقتصاد مقاومتی در جمهوری اسلامی ایران: چالش‌ها و راهبردها، فصل‌نامه پژوهش‌های معاصر انقلاب اسلامی، دوره اول، شماره یکم، ۶۳-۸۷.

- فیضیان، داریوش (۱۳۹۵)، شناسایی و اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی در ادارات دولتی شهرستان ارومیه، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد شاهین‌دژ، استاد راهنما: دکتر رسول رنجبریان.
- کروبی، مهدی و فراهانی، بنفشه و بهاری، شهلا و محمدی، سمیرا و بذله، مرجان و بهاری، جعفر (۱۳۹۷)، بررسی روابط ساختاری هوش هیجانی بر کار هیجانی، رضایت شغلی و رضایت مشتری در صنعت هتلداری (مطالعه موردی: هتل‌های بین‌المللی پارسیان استان مازندران)، مجله بازاریابی پارس مدیر، شماره ۱۱.
- مبینی، محمد و معمارزاده طهران، غلامرضا (۱۳۹۵)، آینده‌پژوهی سازمان‌های دولتی ایران متناسب با الزامات اقتصاد مقاومتی، فصلنامه سیاست‌های راهبردی و کلان، سال چهارم، ویژه‌نامه اقتصاد مقاومتی، پاییز، ۳۲-۱.
- محمدی مقدم، یوسف و دهناد، میثم و شوقی، بهزاد (۱۳۹۵)، تأثیر تعهد سازمانی و نوآوری سازمانی بر اقتصاد مقاومتی، همایش ملی نظام آموزشی عالی و اقتصاد مقاومتی، تهران، دانشگاه علم و فرهنگ.
- مرادی، مرتضی، جلیلیان، حمیدرضا، کیان پور، سعید و امیر، مریم (۱۳۹۶)، نقش هوش هیجانی و کار هیجانی در کاهی فرسودگی شغلی و افزایش رضایت شغلی، مطالعات رفتار سازمانی، ۶ (۲)، ۷۳-۱۰۰.
- میلانی، جمیل (۱۳۹۴)، اقتصاد مقاومتی و خودباوری ملی، فرصت‌ها و چالش‌های تحقق آن، مجله اقتصادی - مهر و آبان، سال پانزدهم شماره ۷ و ۸.
- وکیل‌الرعایا، یونس و بیدختی، علی‌اکبر (۱۳۹۷)، ابعاد توانمندسازی مدیران مبتنی بر اقتصاد مقاومتی تعاونی‌های تولیدی، مجله تعاون و کشاورزی، شماره ۲۶.
- یارمحمدیان، احمد و حیدر شرفی راد، (۱۳۹۰)، تحلیل رابطه‌ی بین هوش هیجانی و سازگاری اجتماعی در نوجوانان، فصلنامه جامعه‌شناسی کاربردی، سال بیست و دوم، شماره‌ی پیاپی (۴۴)، شماره‌ی چهارم، زمستان، صص ۵۰-۳۵.
- یوسفی، فرزانه و ممیز آیت اله، نادعلی محسن (۱۳۹۲)، اقتصاد مقاومتی و کیفیت زندگی کاری، همایش ملی نقش سبک زندگی در اقتصاد مقاومتی.
- یوسفیان، معصومه (۱۳۹۴)، مطالعه وجود هوش عاطفی در بین مدیران و تأثیر آن در کارایی سازمان شهرداری، پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی واحد نراق.
- Bar-On R, (2006). Bar-On model of emotional-social intelligence skills development, Special Issue on Emotional Intelligence. *Psicothema*, 17.
- Coetsee, M and Harry, N.(2017), Emotional intelligence as a predictor of employees' career adaptability, *Journal : Journal of Vocational Behavior*, Volume 84, Issue 1, February, Pages 90–97.
- Codier E, Kooker B.M, Shoultz J, (2008). Measuring the Emotional Intelligence of Clinical Staff Nurses: An Approach for Improving the Clinical Care Environment, *Nursing Administration*, 32, 1, 8-14.
- Henrie, J., & Patrick, J. H. (2017). The Effect of Emotional Intelligence on Loyalty and Performance of Employees in Transportation Companies. *Journal of Aging and Human Development*, 71 (0), 130-137.
- Joseph, D. L., Jin, J., Newman, D. A., & O'boyle, E. H. (2015). Why does self - reported emotional intelligence predict job performance? A meta - analytic investigation of mixed EI. *Journal of Applied Psychology*, 100(2), 298.
- Lee, J & Chihyung, O, (2016) "Reducing burnout and enhancing job satisfaction: Critical role of hotel employees' emotional intelligence and emotional labor", *International Journal of Hospitality Management*,: 31, 1101-1112.
- Sternberg, R.J., & Wagner, R. (Eds.).(2005), *Practical intelligence: Nature and origins of Competence in the everyday world*.

نحوه استناد به مقاله:

رنجبریان؛ رسول، جهانبخشی؛ عادل (۱۳۹۹). ارزیابی نقش هوش هیجانی مدیران بر اجرای اقتصاد مقاومتی در سازمان‌های دولتی. مجله توانمندسازی سرمایه انسانی، ۳ (۲)، ۱۱۷-۱۳۰. http://jhce.iurasht.ac.ir/article_674897.html